DISSERTATIO

DE

MEDICI INSTITUTIS.

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S. S. T. P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,

Et nobilissimae FACULTATIS MEDICÆ decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit

THOMAS BLACKBURNE,

ANGLUS.

Soc. Med. Edin. Soc.

Χρη δε ὁστις μελλει ιητρικης ξυνεσιν ατρεκεως ἁρμοζεσθαι, των δε μιν επηβολον γενεσθαι; φυσιος, διδασκαλιης, παιδομαθιης, τοπου ευφυεος, φιλοπονιης, χρονου. Hippoc.

Prid. Id. Sept. hora locoque solitis.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M,DCC,LXXV.

CAROLO DUNANT, M. D.

CIVI GENEVENSI,

ET AMICITIÆ,

SACRUM.

DISSERTATIO MEDICA,

DE

MEDICI INSTITUTIS.

DOCTORATUS honorem petitores, cum in hac diſſerendi palaeſtra jam ſudandum eſt, legi Academicae parum ſe ſatisfacturos eſſe putant, niſi gravem aliquam materiam de media medicina ſumant ſibi tractandam. Hi quidem recte agunt, cum ſtudiorum, in quibus verſantur, curriculum ſequentes, hujuſmodi indiciis, ingenii ſui vires et pulchros proceſſus optime teſtantur, et diligentiae ſuae laudes ita ſibi honeſtiſſime comparent.

Mihi vero, cui quoniam ſerus ad hoc ſtudium acceſſi, omnia percurrenda, paucis in-

cumbendum effet, cui tempore exclufo, nullam noftrae fcholae doctrinam inveftigationi fatis accuratae fubjicere licuit, aut fubjectam adeo devincere et domare, ut argumentis ftabilire, objectorum argutiis expedire, experientia illuftrare, vel omnino patrocinium quale clientela poftulet, opufculo meo praebere me poffe fperem, ut aliam fas fit infiftam viam.

Illa igitur ampla et uberrima fegete quafi neceffario cedenti, quid reftat, nifi ut generale quoddam et latius argumentum, nec a re medica alienum fufcipiam, fatis plenum laboris fructum percepturus, fi differtationem proferam, quae critici manum agnofcat, et corrigentis maculis fuperbiat, dummodo neque inconcinna omnino, neque materiae dignitati inepta, neque legentibus plane injucunda, evadat.

Haec mecum reputanti fpes optima fucceffus arrifit, fi medici, qualis doctrina, qualis moribus et ingenio debeat exhiberi, inftitutionem perluftrans, ita artis noftrae dignitatem vindicaffem, obtrectatorum cavilla-

tionibus

tionibus reſpondiſſem, et calumnias multorum effutitias ita refutaſſem.

Obganniunt enim maledici, quaſi nulla diſciplina inſtructi, nullo cultu aut ſcientia ornati, ſed veſte ſolum nigra, larvaque ſevera induti, audacem medicaſtriam plerique ſectemur: Perpaucos ejuſmodi reperiri poſſe credo et ſpero; ſi qui ſint, iſtos abnegare et repudiare, bonos peritoſque medicos a foece iſta Romuli ſegregare, pellem detrahere, omnes denique, ut eos caveant, jubere, noſtri ſit opus libelli.

Maxime ergo propoſitum noſtrum illa ratio explebit, quae, hiſtoria medicinae breviter praemiſſa, et variis ejuſdem fundamentis, chemia, anatomia, botanice, linguis, atque philoſophia, quibus innititur et continetur, ſummatim expoſitis, ex his * medici officium erga aegros, aegrorum amicos, erga

ſe,

* Δει δε τον ιατρον, ου μονον, ἑωυτον παρεχειν τα δεοντα ποιεοντα, αλλα και τον νοσεοντα, και τους παρεοντας και τα εξωθεν. Hip. Aph. 1.

ſe, et erga omnes multiplex, grave, atque arduum deducat et evincat, indoctos ab arte excludat, et quaſi foras eliminet; quae denique ea, quae quantum tyroni licuit perſpicere, ad artem imperfectam adhuc promovendam pertinent, exhibeat.

Cum vero ad incepti difficultatem proſpiciamus, terret res ipſa magna atque vaſta, terret tenuitatis noſtrae conſcientia; ſi autem lectores, ingenii facultates, quae parum penes nos ſunt, non laborem auctoris et induſtriam operi deeſſe arbitrentur, ſi quod potuit, magis quam quod voluit, ſpectent, non eſt cur de ſe deſperet vel de cauſa.

Ex quo per bellum decenne Trojanum primitias medicinae rudes exercuerant *, Podalyrius et Machaon, Æſculapii filii, quos vulnera ducum ferro et medicamentis ſanaviſſe ab Homero accepimus; per annos pluſquam 700, uſque ad Hippocratem, lux fere nulla rerum medicarum, eademque tenuis et obſcura, nobis affulſit, nulla certior memoria tradita nobis innotuit: Quanquam aliter rem fore

* A. M. 2756.

fore expectandum esset, dum eaedem morborum causae semper exstiterunt, dum "Injuriae et vicissitudines inevitabilis semper-"que necessarii aëris; alimenti natura et po-"tulenti; corporum irruentium vis; actio-"nes vitae, fabrica denique compagis hu-"manae effecerunt coevas mortalibus aegri-"tudines, quamdiu ea qua nos lege vitam "egerunt *."

Cum igitur doloribus, morbis, et ipsa morte, nulla hominum aetas unquam vacavit, cum dolores evitare, imminentes avertere, immissos tollere ac levare, vitam denique illaesam conservare, et ad ultimum protrahere, vis insita naturae cunctos mortales perpetuo urget; unde fit, ut ars medendi, omnium vetustissima et honestissima, tam sero et quasi claudicante pede ad nos accesserit, et non caeteras omnes processu et fructibus longe anteierit? Id autem non amplius mirandum judicabimus, si paupertatem veterum et simplicitatem priscam, nulla debili-tatam

* Vid. Boerh. inst. § 3.

tatam desidia, nullo luxu enervatam reminiscamur: Hinc morbi pauci, corpora virorum labore et temperantia dura atque robusta; vis naturae medicatrix contra morbum fortis atque valens; remedia naturam adjuvantia tam simplicia, tam pauca, tam ad manum, tam omnibus nota, ut sedulo posteris tradere, ut monumentis mandare, aut inutile, aut nullum operae pretium rependere judicaretur.

Eum medicinae statum naturalem vocamus, cum ea sola remedia quaerebant aegroti, quae aut casus fortuitus indicaverat, aut impetus animi appetiverat, aut natura saepe sua sponte medendo monstraverat; et quae ex herbis imprimis petita esse verisimile est, quarum alias vulnerum dolores reprimere, alias inflammationis ardorem compescere et aestum sedare posse putaverunt. Experientia casu genita usu adolevit. "Casu notarunt aegrorum, qui sine medicis erant, alios propter aviditatem primis diebus protinus cibum assumpsisse, alios propter fastidium abstinuisse; levatumque magis eorum mor-

bum

bum esse qui abstinuerant. Itemque alios in ipsa febre aliquid edisse, alios paulo ante eam, alios post remissionem ejus. Optime deinde iis cessisse, qui post finem febris id fecerint. Eademque ratione alios inter principia protinus usos esse cibo pleniore, alios exiguo; graviores eos factos esse, qui se implerent *." Quorum omnium cum optima quaeque et saluberrima ipsa docuisset experientia, ita aliquantulum promotam empiricen intelligimus.

Ex his exordiis ars medendi in manus sacerdotum, hominum illius seculi non doctissimorum solum, sed ingenii etiam astutissimi, pervenit, Augurum scilicet, Magorum vel Druidarum, qui lucrum, cujus odor bonus ex re qualibet, timores hominum et superstitionem fortiter occupando, (id quod facile fit, ubi de vita et salute agatur), item famam et venerationem tuto sibi comparabant: Illi vero, quos, quanquam cupidissime voluissent, plurima ac multifaria religionis literarum-

que

* Vid. Cels. lib. 1.

que ſtudia, quo minus hanc artem colerent, prohibuiſſent, imperitiam ſuam carminibus, aliiſque hujuſmodi infinitis praeſtigiis, ſaepe tegebant. Temeraria quidem haec omnia; ſed quae aegrotantibus, etiam ubi cum periculo tentantur, deſideratiſſimae ſanitatis ſponſione facile perſuadentur; adeo blanda eſt ſperandi pro ſe cuique libido.

Deinde ſacerdotes Æſculapii, qui ob praeclara in primordiis medicinae facinora in numerum Deorum receptus erat, aegrotis ſibi in templa allatis, pauca aut fama cognita aut uſu remedia ſubminiſtrabant.

Poſtea philoſophi in Graecia exorti majore ſtudio literarum cultum agitare coeperunt, quod, quo magis animum exercendo roborat, eo magis corpus deſidia elanguens debilitat. Primoque medendi ſcientia ſapientiae pars habebatur, ut et morborum curatio, et rerum naturalium contemplatio, ſub iiſdem auctoribus nata ſit. Scilicet medicinae ope maxime egentibus, qui corporum vires inquieta cogitatione nocturnaque vigilia minuerant. Igitur multos philoſophorum

rum hujus ſibi tam neceſſariae artis peritos fuiſſe accepimus; ex his autem ſui temporis clariſſimos Pythagoram, Empedoclem, et Democritum.

In principibus eorum eminet Pythagoras, cujus in mathematicis pervagata ſunt egregia inventa, et adeo praedicata fuit medicinae peritia, ut "peragraſſe ipſum civitates, non docendi, ſed medendi cauſa" diceretur *.

Diſcipuli ejus Empedoclis, cui multa in anatome detecta ab Euſtachio tribuuntur, hiſtoria idem declarat. Cognitione ille rerum naturae ad morborum cauſas inveſtigandas removendaſque ductus, magno beneficio Selinuncios affecit: "Quos cum circum alluentis fluvii vitio et putore invaſerat lues, duos ille vicinos amnes in hunc derivari juſſit, quo pacto, concitato flumine, et purgato alveo, dulceſcebant paulatim aquae, et graſſari deſiit peſtis †."

Maxime vero medicinam ornavit et auxit

B Cous

* Ælian. Var. hiſt. lib. 4. cap. 17.

† Diog. Laert. lib. 8. ſegm. 70. Diſſ. inaug. a Farr. 1755.

Cous ille magnus Hippocrates, Democriti aequalis, qui primus hanc a caeteris ſcientiae partibus ſejunxit; cujus merita Boerhaavius in prolegomenis ita laudat: "Horum quidem omnium," doctrinae videlicet ſui temporis, "pulchre gnarus, ſuiſque ſimul ſapiens obſervatis, bona quaeque adunando corpus medicinae Graecae conflavit, meruitque primus veri nomen medici; quippe qui εμπειρια et αναλογια inſtructus, caſtaeque σοφιας peritus, medicinam omnibus conflavit ſeculis δογματικην."

Ex hoc tempore nova rerum facies orta eſt. Medicina e tenebris jam primum emergens, et vinculis ſuperſtitionis liberata, locum inter artes ſibi proprium vindicat, facultates ſuas et vires oſtendit. Adoleſcenti jam per experimenta medicinae comitem ſe ratio dedit: "Ea differere de repertis remediis coepit; morborum cauſarumque notitiam inveſtigare; poſt haec etiam naturalium actionum, noviſſime partium interiorum *."

His

* Celſ. lib. I.

His temporibus, inter professores magna dissensio exorta est, ex utro duorum fontium, Empirices scilicet, an Dogmatices, felicior proflueret medicinae praxis; et quod semper fieri solet, ubi libere disputandi locus detur, ut eruatur error, veritas stabiliatur; ita ex hoc discidio tandem evenit, ut vires non exiguae ad scientiam nostram accesserint.

Partes utrinque stabant oppositis animis; disceptabant dogmatici, non nisi corporis humani partes dissecando, abditas atque abstrusas morborum causas exquirendo, et per certa ratiocinandi principia inde deducta, viam ad curationem aegrorum patere. Hoc constituto, eorum erat explorare rerum principia, partes quae vocantur componentes humani corporis, tum fluidae, tum solidae, diversarum partium situm, fabricam, usum, atque vim, quomodo formentur, crescant, et per vitam nutriantur, caeteraque omnia quae intra fines suos comprehendit *Physiologia* quasi perspicere. Neque minus necessarium ducebatur ad dignoscendos morbos, ut cutis, sanguinis, secretionum, et viscerum, si quando

do in conſpectum veniſſent, ſtatum morbidum, et quae ſit forma et ſpecies de ſanitate declinantium non ignorarent; cujus rei doctrinam et obſervationem callidam *Pathologiae* nomine diſtinguimus.

Contra Empirici, evidentibus vel proximis cauſis morborum accurate obſervatis, remediis jam uſu et experientia probatis vitam et ſalutem aegrorum committebant; caetera omnia dogmaticorum incerta natura, nec plane animo comprehendi poſſe; ſi idem quod experientia remedium ratiocinatio docuiſſet, ſupervacuam eſſe, ſi aliud, nocivam. Ita per plures annos utrinque diſceptabant ſummi viri. Theoriae fautores, ut et poſt Hippocratem inventores, exſtitere Diocles Caryſtius, Praxagoras, et Chryſippus. Ex altera parte, Serapion primus, poſtea Apollonius, Glaucias, et Heraclides Tarentinus, experientiae patroni. Et cum utrorumque ratio ad ſanitatem aegros perduxit, ut fortuna his vel illis magis arriſit, ita ſuis quemque ſyſtematibus fortius devinxit.

Nos

Nos quidem, si de tantis litibus judicium ferre liceat, lubenter inter Dogmaticos annumeramur, ut qui experientiam aliorum non recusantes, cum ratiocinatione eam connexam, et cum ipsa natura conjunctam velint; et dum ipsa per se experientia, nullis positis causis, nullis principiis innixa, a brutorum instinctu vix distare videatur, nullum unquam exstitisse merum Empiricum facile credimus; omnes suas sibi theorias effingere, vel ab aliis effictas adoptare, constat; qua re inducti concludimus, quo infirmiore fundamento eorum nititur ratiocinium, eo futiliorem, eo inertiorem vel periculosiorem praxin evasuram.

Sed ut historiam prosequar; Erasistratus* proximus, intervallo tamen annorum 300 post Hippocratem, dum anatomiae sedulo incubuit, et multa nova dogmata in lucem protulit, artem magnopere promovit; sed venaesectionis et purgantium usum abnegavit; adeo timidum in optimis et probatis remediis usurpandis

* A. U. 600. Vid. Plin. 14. 7. et 2. 208.

usurpandis fecerat nimiae abusus theoriae. Ejus aequalis fuit Herophilus, rerum anatomicarum et ipse peritus, qui physiologiam et pathologiam valde illustravit; praesertim arteriarum pulsationis naturam investigavit, et remedia insuper efficacia undique collegit Empiricus.

* Asclepiades, post spatium annorum fere 50 eos excepit medicus eximius, qui theoriam edidit subtiliorem ex Lucretii aequalis sui philosophia constructam, et qui Romae artem medicandi exercens, Romanorum moribus et gustui depravato obtemperandum censuit, quos adeo effeminaverat cum artibus immissa luxuries, ut nihil ingrati sive molesti corporibus suis admoveri vellent; nihil igitur nisi tuto, cito, et jucunde iis profecturus, ex libero vini usu, et ex variis exercitandi modis, gestatione, frictione, aliisque hujusmodi, praxin sibi facilem, aegrotis gratam constituit; quam Themison, caeterique medici ad Galenum secuti sunt, praeter Aretaeum Cappadocem

* A. U. 650. Vid. Apul. Florid. lib. 2. et *Plin.* 26. 3.

cem et Cornelium Celſum, qui Hippocratis ſyſtema revocare maluerunt. Aretaeus morbos apte et accurate deſcribit, et multa medicamenta perutilia proponit; Celſi de re medica libros quis non jactat perlegiſſe, qui, dum intellectum lectoris experientia oblectat medicus, ſimul lenocinio verborum aures demulcet orator?

Ita ad * Claudium Galenum pervenit medicina, qui centuriae poſt Chriſtum natum ſecundae vixit decus et ornamentum: Experientiam ab omni fonte undeunde hauſtam accepit, atque omnium ſectarum praejudicia cupivit amovere; ſed qui tenuis theoriae auctor ſcientiae noſtrae progreſſum per plurimos annos inſciens impedivit: Unde ita Boerhaavius †, " Ille ſparſa colligens, digerens confuſa, cunctaque ex peripateticis dogmatibus ad ſervitutis infamiam uſque explicans, emolumenti plurimum, neque minus tamen damni bonae arti attulit; dum auctor fuit ut ex elementis, qualitatibus vulgo dictis

Car-

* A. S. 143. Vid. Voſſ. Inſt. Or. lib. 6.
† Boerh. Inſt. Proleg. § 15.

Cardinalibus, harum gradibus, et humoribus quatuor, ſubtilius quam verius explicaretur medicina."

Inſequentia poſt Galenum ſecula obnubilavit Barbarorum lamentabile regnum, quorum agmina immania ex Septentrione irruentia, artes, doctrinam, et doctrinae monumenta penitus deleverunt, et una cum his dilapſum medicinae ſtudium diu jacuit incultum et incognitum; neque e tenebris excitare valuerunt Hiſpanorum, Arabum, et Afrorum conamina, qui Galeni rationem, cum Galenicis tamen vitiis inſtaurare fruſtra tentaverant. Eorum autem tenues labores, et annales ejus temporis obſcuros, lubenter tranſimus, propitium ſeculi decimi ſexti adventum, et ſcientiam reducem nobis gratulantes.

* Paracelſus enim, qui, cum rebus chemicis animum diutius applicuiſſet, ſomnia alchymiſtarum et ſpes aureas negligere tandem didicerat, et dum alia quaereret, multa inexſpectata deprehenderat, ad praxin medicinae converſus,

* A. S. 1544.

converſus, medicamina Galenicis longe valentiora ex chemia prodire docuit, et cum his inſperatam ſalutem multis praebuiſſet, Galeno ſe oppoſuit audax, et libros ejus et Hippocratis flammis dari palam juſſit. Cujus partibus cum plures ſe adjunxiſſent, *Chemicis* ex eo ſectae nomen inditum eſt, alteri *Galenicis.*

* Poſt literarum autem ſtudium per Europam redivivum, cum recentioribus philoſophiae luminibus a Galileone in Italia, et in Anglia a claro noſtro Bacono excogitatae, et mathematicae demonſtrationis columnis fultae, vetus Ariſtotelis ſyſtema ceſſiſſet, occidit una cum patre ſuo praxis Galenica; et cum novis experimentis inſtituendis maxime neceſſaria habeatur chemia, praeſertim cum Galeni acceptam de hepate theoriam evertiſſet vir eximius Harveius noſter, qui circa hoc tempus ſanguinis circuitum, [redacted] detegendo et demonſtrando, famam ſibi immortalem comparavit,

C et

* A. S. 1626.

et novam omnino et certam jecerat huic baſin ſcientiae, nulli mirabimur, ſi chemicos Sylvium, Etmullerum, caeteroſque in ſcholis medicinae dominantes reperiamus.

Hanc quoque aetatem, caeteris Europae regionibus ſatis propitiam, noſtrae autem inſulae fauſtiſſimam, ornaverunt ſummi viri Newtonus et Sydenhamus; quorum poſterior, miſſis frivolis ſcholarum diſciplinis, et ſectarum vinculis confractis, adfuit magnus naturae miniſter, et ex factis, exploratis, et fideliter notatis, theoriam firmam et methodum medendi feliciſſimam ſibi conflavit. Et nunc ſcientiis latius diſperſis, et ſocietatibus ſub regibus patronis ad hanc rem inſtitutis, adeo flagravit literarum amor, ut ubique omnes, quaſi conjuratione facta, naturam nudam exponere, et opera ejus per omnia indagare ſummopere contenderint. Rebus traditis et aliorum memoriae non amplius credere, ſingula ſuis auribus audire, ſuis oculis inſpicere, excutere, explorare, ignota ex notis concludere, caetera reſpuere, idem omnibus animus eſſe. Crevit creſcentibus

annis

annis ad nos usque laudabilis ardor, et aetas nostra nulla priorum inferior, cujusque praecedentis effictas theorias versat, perscrutatur, tollit aut deprimit, prout quaeque rationis vel veritatis fulcimentis innixa videatur. Inter haec eximios jactat medicina processus, ex praeclarorum praecipue virorum Willisii, Stahlii, Boerhavii, Hoffmanni, et novissime Culleni nostri laboribus compertos; quorum systemata, quae praestantis auctorum ingenii aeterna monumenta manebunt, singulatim in hoc loco recensere, dissertationem hujusmodi extra fines solitos educeret.

Ex his autem triplicem oeconomiae nostrae animalis naturam distinguere didicimus, *Chemicam*, *Hydraulicam*, *Nervosam*. Prima materiem sive partes componentes humani corporis ex aqua et alio quodam concreto mixtas inspicit. Cohaesione, flexibilitate, et elasticitate praeditas monstrat, et spissitatem habentes pro ratione harum diversam. Quae omnia, cum chemica sola analysi dignoscantur, huic systemati *Chemico* nomen dant. Secunda corpus nostrum, quasi vasorum sive

tuborum

tuborum fluida ferentium compagem considerat, per quae fluida diversi generis, diverso impetu, et ad varios usus destinata perpetuo moventur, et de quibus functionum nostrarum plurimae omnino pendent; et cum hae actiones juxta hydrostaticas et hydraulicas leges fiant, *Hydraulicum* Systema vocamus. Tertium autem *Nervosum*, corpus nostrum organicum exhibet automaton, et principium inexplicabile sentiendi, movendi, forsitan et nutriendi quoque e cerebri penetralibus deductum, et per totum corpus forma nervorum distributum, docet.

Ita ab incunabulis ad pubertatem (siquidem status iste pubertatis nomen mereatur, ubi quaedam vetusta, quaedam recentiora, quaedam adhuc in infantia, et vix nata reperiantur) medicinam perduxit epitome nostra; casu et naturae nostrae necessitate parentibus, experientia et observatione nutricibus. Vidimus eam cum ignorantia, cum avaritia, cum praejudiciis hominum luctantem; dein cum philosophia arcte connexam, et cum ea perpetuo formam mutantem; ita cessit Hip-

pocrates

pocrates Asclepiadi, Asclepiades Galeno, Galenus Paracelso. Vidimus cum scientiis labefactatis una oppressam, cum his emergentibus una erectam. Tandem clarissimorum virorum laboribus auctae, dilatatae, illustratae, atque ornatae gratulamur.

Accenditur autem animus medici cujusque futuri historiam legentis, cum in se delatum tantum officium cogitet, cum munus tam grave, tam honestum atque nobile se suscepisse percipiat; et cautus ne quid profitentis culpa dilabatur medicinae, ardet priorum aemulus, et ad optima quaeque moliendà impellitur; alit enim ingenia aemulatio, quorum viribus inter se conflictantibus, ignea illa vis animi extunditur, cui nihil difficile occurrit, quod non facile pertinaci opera et studio reddatur, nihil inexploratum sagaciter investiganti relinquitur.

Ad secundam propositi nostri partem jam progredimur; nempe ut disciplinam medicam, et quodcunque ad artem recte excolendam et feliciter exercendam necesse habeatur, breviter exponamus.

Postulat

Postulat imprimis ars nostra *linguarum* peritiam *Gallicae* et *Latinae*. *Gallicam* qui nescit, praestantissimorum auctorum observationum, experientiae, et solertium systematum inscius ibit; cui vero lingua *Latina* deest, desunt omnia ad legendum, loquendum, scribendum necessaria. *Graecas* praeterea literas medicis futuris tanquam plurimum utiles magnopere commendamus; his scilicet instructi, Hippocratem nostrum, quando sua forma indutus luceat, quando imperitorum interpretum fuco polluatur, distinguimus; hinc nomina morborum per nosologias methodicas depictorum, et quorum pleraque ex Graecis derivantur, facilius intelligimus et melius retinemus. Ex hac denique lingua dulcis eloquii fonte et origine, nostris idiotismis abundante, et vernaculae nostrae affini adeo et propinqua, orationem comptam discimus et ore venusto loqui; viri ornati et a plebe disjuncti decus proculdubio et discrimen maximum.

Proximum locum artem inituro *Philosophia* sibi vindicat, quam cum nos per naturae

leges

leges ducit, quibus cuncti regimur, et ad quas corpora noſtra fabricata ſunt, quantum nobis expediat ſcire, nemo non agnoſcet. Ita *Mechanicam* ignorare erubeſcet, ſi quis Boerhaavii de hac re ſententiam perlegat : " Corpus humanum, inquit, conflatum ex fluidis et firmis docet anatome. Firma ſunt, aut vaſa coercentia humores, aut inſtrumenta ſic facta, figurata, et connexa, ut ex ſingulari hac fabrica determinati quidam motus exerceri queant, ſi cauſa movens accedat. Deprehenduntur enim ibidem fulcimenta, columnae, trabes, propugnacula, tegumenta, hypomochlia, cunei, vectes, trochleae determinantes, chordae, praela, folles, cribra, filtra, canales, alvei, receptacula : Facultas exercendi hos motus per illa inſtrumenta functio dicitur quae lege *Mechanica* fit, et per eam tantum explicari poteſt."

Nec melius quam ex ejuſdem praeclari viri verbis *Hydroſtaticae* uſum illuſtrari poſſe putamus : " Fluidae partes intra firmas continentur, moventur, in motu determinantur, miſcentur, ſeparantur, mutantur, vaſa cum

nexis

nexis inſtrumentis movent, horum parietes atterunt, mutant, reſtituunt; fiunt hae actiones juxta leges *Hydroſtaticas*, *Hydraulicas*, et *Mechanicas*, ideoque et juxta has ultimo exponi debent; ita tamen ut accuratiſſima primo ratio habeatur uniuſcujuſque humoris, quoad ſingularem illi indolem, et hinc unice pendentes actiones ejus, prout per omne genus experimentorum innoteſcere poſſit."

Oculi autem ſtructura et morbi, viſionis doctrina, lucis natura et proprietates, ex *opticis* ſolum principiis recte intelligenda ſunt.

Aëris quoque proprietatum obſervatio, et quomodo corpora, tum viva tum exanima, ex ejus calore, madore, vel ſiccitate afficiantur, in morbis epidemicis inveſtigandis multum juvabit.

Nec philoſopho deſit pholoſophiae ſuae utilis miniſtra *rerum naturalium Notitia*, ſaltem quantum ad aërem, foſſilia, vegetabilia, et animalia, quorum alia in aliis terrae regionibus gignuntur, pertineat.

His, quaſi praeparato penu, ſcientiis inſtructum,

ſtructum, et ad medicinae marginem jam progreſſum tyronem, priuſquam ad ea, quae propius artem attingunt, accingatur, duo ut praecipue caveat, monemus, quid legat, et quomodo legat. Cum enim tot et tantos libros de ſingulis medicinae partibus conſcriptos videat, quibus vel percurrendis ſolum vita non ſufficiat, ut ex ſcriptoribus optimos, et ex ſcriptis optima quaeque ſeligat, et plurima minus utilia tranſeat, expertorum ope et conſilio maxime opus eſt. Caveat quoque ne ſolus aggrediens ſyſtemata devius erret. Ad haec paulatim fit et gradatim acceſſus, nec niſi per ſemitam quaſi unciatim exploratam, ad intima et minutias pervenire licet. Quod ſi quid inter eundum vel falſo concipiatur, vel male intelligatur, corruet fundamento carens quodcunque ſuperſtruitur. Falſo ſcilicet uſum et actiones earum partium ut exponamus neceſſe eſt, quarum ſitum et conſpectum externum aut neſcimus, aut leviter notavimus. Fruſtra ventriculi digeſtionem ex tunicis ejus variis et ſtructura explicare conabimur, ſi orificia ejus et

inter se situm negleximus observare. Frustra cordis fibrarum cursus varios nos exquisivisse jactabimus, si positionem ejus in thorace, et angulos quibus exeunt vasa sanguifera, nos adhuc ignorare fateamur.

Inter prima studioso dulcedine sua *Botanice*, conjunctis dulcedinis et majoris utilitatis notis, sese commendat *Chemia*. Prior docet herbas distinguere, et in classes, ordines, et genera disponere. Chemia caloris et misturae in corpora actiones et effectus monstrat. Ope ignis quoque, chemiae ministri primarii, singulas corporum partes sejungere, et sejunctas singulatim perscrutari valemus; hinc quoque systematis humani scientiam attingimus, humorum nempe sanorum atque morbidorum, cibi, potus, medicamentorum, et venenorum naturam intimam, et saepius, ex his indiciis, noxiis eorum principiis obviam eundi copia datur.

Ab his deinceps ad *Artem Medicamentariam* ducitur, unde medicamina praeparare, colligere, componere, conservare, pura ab impuris, genuina ab adulteratis dignoscere, vires

vires denique et virtutes, modum operandi et effectus eorum omnium quae *Materiam Medicam* conficiunt, et quae morbos ſanandi inſtrumenta noſtra adſunt, ſcire docetur.

Caeterarum omnium medicinae partium baſis et fundamentum exſtat *Anatomia*, quam cadavera mortuorum plura diſſecando ſolum diſcere poſſumus, et quae quomodo ad praxin applicetur ita optime docuit clarus Monrovius noſter: Corporibus noſtris vires ſuppeditat, quibus obſtat injuriis, vel organorum functiones temperando, vel morbida ulla nociva ingeſta medicamentis expellendo; nam, niſi fabricam, ſitum, et compoſitionem partium diverſarum; arteriarum nervorumque divaricationes, quam acuto ſenſu ſingulae praeditae ſint, et quatenus ex aliorum organorum intemperie, ſympathetice poſſint affici, probe noverit, neque ex ſymptomatibus genus morbi diſtinguere, neque tutam vel probabilem curandi indicationem proferre valebit. *Chirurgi* autem officium, vivorum corporum partes morbidas diſſecare, luxata membra reducere, fracta connectere,

ne-

neceffitatem et intimam connexionem artis fuae cum anatomia clare probat.

Proxime ad *Phyfiologiae* ftudium accingatur juvenis; quae fani corporis fpeciem, ftructuram pulchram, ufum liberum, agendi facultatem omnium partium plenam et perfectam, aetate tamen, fexu, temperamento, aliifque diverfis longe a fe invicem variantium, exhibet; de qua, quafi comparatione facta, deflectit in *Pathologiam*, ubi fpeciem morbidam, functiones laefas et impeditas, morborum caufas remotas proximafque et fymptomata difcernit; hinc ad *Praxin* et *Clinica* tandem accedit, ubi morbos per ftadia ad finem profequitur, rationem fymptomatum explorat, diagnofin difcit et prognofin, et ex indicationibus curae rite notatis, ad medendi rationem inftituendam, tanquam ad finem ftudiorum, manu ducitur.

Tyrocinio ita permeato, fola videtur, ut medicus perficiatur, deeffe experientia. Progreditur ergo ad lectos aegrotantium alacer et elatus, fide ac auctoritate magiftrorum fretus, theorias eorum, caeteraque quaecun-

que didicerit, quasi ab omni parte paratus prae manibus ferens, et nullus dubitat, quin statim adventu suo cedat morbus et tactu avolet. Ubi vero finem studiorum, ibi laborum initium reperit, et brevi intelligit quanta de spe deciderit. Morbos videt novos, antea inauditos, multis aliorum indiciis implicatos; his item novis, et quorum vel naturam vel causas nulla inductione queat assequi: Videt symptomata notis remediis non amovenda, contraria et incerta omnia, aegrum autem in pejora abeuntem, et dum ipse haereat in medio dubius, tandem morientem. Hinc paulatim diffidere de traditis, aliorum praecepta et opiniones caute et cunctanter accipere, suoque omnia, id quod medicum praecipue decet, judicio subjicere discit.

Jure primus ad salutem gradus habetur, ut morbos alios ab aliis accurate sejungamus; cum autem ex symptomatibus variantibus et ambiguis, tanta morborum diversitas oriatur, cum contra, ex symptomatibus inter se simillimis, absimiles saepe morbi nascantur,

tur, quibus curandis nulla valet annorum experientia, fieri non poteſt, quin ad conjecturam aliquando confugiendum ſit. Hic maxime deliberatione, ſignorum inter ſe comparatione, conſilio opus eſt; ſin autem anatomia, phyſiologia, aliaeque de quibus ſupra mentionem fecimus diſciplinae, per quas ſolas efficitur ut deliberare, comparare, recteque conſulere poſſimus, abſint, caeci et praecipites in errorem abducimur; nec ulla longius quam hac re veros medicos ab Empiricis diſtare credimus. Optimus ſaepe medicus fuit, qui feliciſſime conjectavit; illa autem temeraria, inepta, et infelix evadet conjectura, quae medicorum innititur nullis inſtitutis: Igitur ab hoc loco non alienum videtur, ut Empiricorum hallucinationes, ex mala inſtitutione orientes, paucis exemplis notemus.

Adſunt aegro ſigna, quae nephritidem indicant, qualis a Culleno deſcribitur. Renis autem inflammatio vel idiopathica eſt, vel ſymptomatica; prior ſpontanea, poſterior a corpuſculo quodam arenoſo e renibus in veſicam

ſicam per ureteres decidenti, quam maxime oritur; haec vera Nephritis, illa calculoſa vocatur: Utraque indicia habet fere eadem, viam medendi diverſam poſcit; et ne inter ſe confundantur, maximi eſt momenti. Dum autem de exquiſite obſervatis pendeat diſtinctio, temperamento, diſpoſitione arthritica, praeeuntibus ventriculi affectibus, dolore continuo, febre cum dolore una accedente, aliiſque minutiis, quas Empirici judicio nequaquam competit intelligere, non mirum eſt, ſi in facilem errorem dilabatur.

Aliud exemplum ex febre ſynocho trahimus, quam "Morbum contagioſum; febrem ex ſynocha et typho compoſitam, initio ſynocham, progreſſu et verſus finem typhum" eſſe ex eodem optimo Noſologo diſcimus. Huc advocatus Empiricus, niſi conſtitutione aëris epidemica, aliiſque, quae una exiſtunt, rebus, ſedulo in animo volutis, ad eventum proſpiciat, pyrexiae indiciis reſpondere properat, et nimis praecipiti manu vena ſecta, et largiore copia ſanguinis deducta, poſtea fit, ut, ſuperveniente typho, vires

vires jam exhauſtas et nimis imminutas revocare nullo conamine valebit.

In innumeros hujuſmodi errores incidunt anatomiae imperiti, qui ſedes morborum viſceralium, praeſertim phlegmaſiarum, alias pro aliis ſumunt, commiſcent, et auxilium prave miniſtrant, et qui ventriculi affectiones ſymptomaticas cum idiopathicis confundunt, dum viſcus illud, quomodo cum caeteris fere omnibus humani corporis organis per nervos communicatur, ignorant. Ita plurimorum vitae diſpendio immeritum dedecus arti inferunt, fortuita paucorum ſalute ſibi famam et turpe lucrum accumulant.

Peractis jam omnibus quaecunque viſa ſunt ad ſcientiam et doctrinam medicorum ſpectare, ut rerum ordinem propoſitum expleamus, de moribus eorum atque officio erga ſe, erga aegros, et externa differendum reſtat, noviſſimus nobis et gratiſſimus labor; nam, quanquam minime aſſentiamur iis, qui facile obſequium et ingenium verſatile, etiam ipſa doctrina magis neceſſaria medico

eſſe

esse volunt, tamen humanitatem animi cultam, morumque comitatem, artis nostrae primariam administram atque decus optimum; quae peritorum conatibus vim addit et effectum, et sine qua auxilium ferre indigentibus frustra cupimus, quibus ea, quae saluti prosunt, durius persuadentur, solerter depingere, et luminibus orationis illustrare, magnae pretium curae judicamus.

Rem arduam et molestam capessit quisquis medici officio rite perfungi molitur. Aliarum artium professores sani cum sanis, pares cum paribus versantur. Nobis cum infirmitatibus, pervicaciis, animisque hominum exulceratis commercium est. Inter aegrotos perpetuo occupari; aegritudini, doloribus, et animis eorum fractis indesinenter interesse; consilio, spe, solatio, fovere, erigere, confirmare depressos; interdum etiam ingratum ineluctabilis fati nuncium, mortem molliter et amice innuere imminentem, triste nostrum ac difficile officium est.

Sed quoniam plerique in mores eorum quibus vitam ac salutem confidunt, tam ex-

ternos quam internos inſpiciunt, tum eam quoque ob cauſam maxime, quod animi mores motuſque corporis plerumque temperiem ſequantur, priuſquam ad animi dotes delineandas veniamus, de levioribus corporis et veſtitus curis breviter dicendum eſt. Nec inepta haec aut notatu indigna reputemus, quae philoſophis Socrati et Ariſtoteli, medicis Galeno et Hippocrati, magnae curae fuere; quos valde probamus praecipientes, corpus, quaſi velamentum animi, comi et coli debere, ſed forma, ut viros decet, neglecta, et abſque muliebri molimine; ſanum ſervari et validum laboribus ferendis, et ad munera ſua diu noctuque obeunda paratum. Temperantia quoque ac ſobrietate uti, quo animi vires in rebus arduis et improviſis acres valenteſque praeſtent; omnino enim certum eſſe, memoriam, ingenium, judicium, quibus ante omnia pollere medicum oportet, plurimum virium aut languoris a nobis capere. Dederit memoriam natura tenaciſſimam, non retinet qui aſſiduo mero madet: Ingenium perſpicaciſſimum quam caligat ciborum

borum nebulis involutum! judicium acerrimum quam obtunditur, quibus edere et bibere vivere est. Vestem probant mundam et elegantem, quam pauperes non suspiciant, non despiciant divites. Bonum medicum Hippocrates cognoscere docet, ex "vestitu et ejusdem elegantia ac frugalitate, non ad superfluitatem comparata, sed ad bonam potius existimationem, tum eruditionis, tum virtutis, et ad peregrinationem." Ab Hippocratis autem sententia de hac re dissentimus, quod nolumus medicos ulla sibi propria veste ab aliis discriminari; praeter eos quibus togam, honestum virtutis praemium, societatis suae leges induant: Sub assumptis vestimentis latent imperiti, improbi, veteratores, insidiosi: Quod si locorum mores vestem peculiarem postulant, ibi obtemperandum est; magnae tamen laudi esse ducimus, si quis ineptam consuetudinem adimat, quippe doctrinae et eruditioni profitentium, progressui et dignitati artis male consulatur, quae despectui et ludibrio necessario habeatur,

tur, si ea, quae ad hanc necessaria sunt, ex opera Sartoris petenda sint.

Animus praesens et vultus compositus inter primas medici artes ponendi sunt. Primo adventu ad lectum aegroti, oculi omnium, quasi oraculum petentes, in medicum conversi vultum ejus contemplantur, explorant, perscrutantur; et ipse aeger, quasi vitam sibi vel interitum auguraturus inspicit. Qui si placidus et laetus exhibeatur, in spem salutis erigitur; sin gravis et severus, contremiscit, incertique timore mali succumbit; et si animum a rebus incertis, insperatis, aut subitaneis turbari aut commoveri sinamus, vel periculi aegrotantis, vel timiditatis aut imperitiae nostrae opinionem praebemus: Tanti refert, ut animi tranquilli, orisque sereni atque a mente alieni, fraude innocua utamur.

Fiduciam aegrotantis et amicorum conciliare proxima cura sit, quod humanitate, obsequio, et lenitate certissime efficitur. Raro fit, quod maxime optandum est, ut medicorum praescriptis accurate obtemperetur; non

tamen

tamen cum pervicacia et protervitate aegrorum luctandum eſt, ſed potius morigerandum; ne aſperitate noſtra et inepta ira perterriti tegant et occultant ea, quae nos oportet ſcire, unde, amiſſa fiducia, falſa veri ſpecie decipimur.

Clara inter alias virtutes eluceſcat humanitas, mollior iſta ſentiendi facultas, qua imbuti dolores hominum et curas participare videmur, atque ad opem ferendam maxime impellimur, qua voluntatem favoremque omnium arripimus, et gratia valentes nihil de nobis niſi ſalutiferum ſperari ſinimus. Quinetiam in pauperes faciles et benefici ſimus; neque unquam contra miſerias eorum animus indureſcat. Qui duplici paupertatis ac morborum onere premuntur, miſericordiam a nobis et opem optimo jure poſcunt, et grati tanquam a Deo proveniens auxilium accipiunt: "Nihil eſt enim tam populare quam bonitas, nulla de virtutibus noſtris nec gratior nec admirabilior miſericordia eſt; homines enim ad Deos nulla re propius accedunt, quam ſalutem hominibus dando; nihil habet

nec

nec fortuna nostra majus quam ut possimus, nec natura nostra melius, quam ut velimus, conservare quamplurimos *."

Arctissimo quoque probitatis, fidei, et altissimi silentii vinculo tenemur. Dantur nobis occasiones plurimae domesticam multorum vitam moresque intimos inspiciendi, qui multa medici oculo incauti et securi fidunt, quae tamen foras promulgari, aut in publicum adduci valde nolunt: Si igitur ea, quae aut ipsi observavimus, aut gratus convalescentis animus vitae conservatori de pleno pectore commisit; si in penetralia domorum ac gynaecaea admissi, mulierum infirmitates quas amabilis ille suus dulcisque pudor vulgari vetat, turpiter exponamus, si mollia illa tempora fandi, quae plurima nobis objiciuntur, ad iniqua molienda usurpemus, indigni fidei commissae proditores in meritum dedecus abimus.

Nunquam autem de memoria medici dilabatur quam fragilis et fallax sit, quam er-

roribus

* Cic. Orat. pro Lig. ad finem.

roribus abundet mens humana. Nemini mortalium omnibus horis ingenium aeque argutum, aeque perſpicax; nemo tam ſagax, qui non erret; nemo tam oculatus, qui non interdum titubet. Hinc modeſte de ſe ſentire diſcat; diſcat ſibi diffidere, atque omiſſa omni arrogantia et nimia ſuae peritiae opinione, nullius conſilium faſtidioſus abneget, ſed ita ſecum ſemper reputet, ſe officium aegrotanti debitum nequaquam praeſtiturum, niſi remedia ab aliis propoſita, quaecunque ad ſalutem ejus profectura videantur, audiat et animo volvat candidus; quae probabilitate ſe commendant, accipiat, contraria venuſte et data cauſa reſpuat.

Hujuſmodi medicorum inter ſe inconcinnitate ac inimicitiis inde natis progreſſus artis maxime impeditus eſt. De ſententiis et aeſtimatione hominum adeo pendet lucrum profitentium, ut aegre ferentibus eos, qui queſtui vel famae ſuae obeſſe videantur, carpere, calumniari, obloquio obruere aſtutum et avarum conſilium fuerit.

Adſunt

Adſunt nobis iſta differentibus magnorum * virorum auctoritas et probantium voces; inter quos medici mores apte adeo et nervoſe recenſuit clarus Franaquerorum Profeſſor †, ut rem gratam lectoribus fore arbitremur, ſi ipſius eximii viri verbis praecepta claudamus: "Hoc vero, inquit, valde ſtudete, ut modeſtus vobis ſit inceſſus ac probus vultus, et conveniens prudenti viro, non tantum medico geſtus. Atque iſta facilem apud omnes acceſſum parabunt, quem virtute deinde veſtra promovete, non in favorem ſolum ſed amorem; qui fons eſt et cauſa fiduciae illius aegrorum in medicos, cui comparandae tantopere connitendum hortatur in prognoſticis Hippocrates." Omnino enim plures curat, cui plures fidunt. Et huic gratia major eſt et merces. Ut vero opinionem ſibi et auctoritatem concilient medici, non tantum promptitudinem adferre ad medendum et ſtudium oportet, ſed animadvertere inſuper, ut ex illiuſdem divini ſenis monito, animo

* Vander Linden, Hippolytus, Gregory.

† Joan. Antonid. Vand. Linden.

animo ſint, et circa omnem vitam probe compoſiti. Bonis ac honeſtis moribus, et gravibus et humanis, et ad quorumcunque converſationem juſti ac temperati; difficilium tamen difficiles, quanquam ſui ſimilium ſolertes ac familiares. Graves repugnantibus, ſed in reſpondendo tolerantes, prompti, acuti, nihil abſque demonſtratione proferentes; pura oratione utentes, gratiis delibuti, et pro gloria ex his orta depugnantes; animorum tamen et errorum purgationem e certa demonſtratione provenientem veritatis ſtudio lubenter admittentes. In exſpectanda occaſione patientes, in cognoſcenda prudentes, in arripienda praeſentes. Nuſquam tumidi, nuſquam timidi, ſed ad perſpiciendas res neceſſarias prompti, et ad exequendas bene conſideratas ſtrenui. Praeterea ſobrii, continentes, liberales, veraces, fideles, et qui pietatem toto animo et mente diligant, promant, afferant, tanquam virtutum principem, et ſine qua nemo vere modeſtus aut honeſtus unquam erit. Atque iſtis quidem dotibus

quisquis instructus ornatusque fuerit, satis arti nostrae aptum fore nemo negaverit."

Ea quae proposuimus de officio medici jam breviter diximus. Qui plura desiderat, plenam Gregorii nostri paginam vertat, qui optima harum rerum argumenta dulci calamo exhausit. Illius erat, quicquid eruditi, honesti, humani, atque misericordis hominum naturam ornat, monitis et exemplo illustrare. Illum recens omnium luctus meminit vixisse, dum vixit, suorum delicias, decus patriae; nobis, eheu! sero advenientibus, fatum, academiae nostrae gloriae et nominis invidum, immaturo nimis ictu praeripuerat.

Jamque lectores per historiam, instituta, officia, moresque medicorum ad finem pervectos, ista praecipue ex praedictis intelligere volumus. Ex historia quanta medicinae procedenti impedimenta injecta sunt; e caeteris, quibus modis amoveri possint; ex illa ignorantiam, avaritiam, et invidiam exercentium maximas illi moras fuisse invenient. Ignorantiam vero indefessis recentiorum laboribus indies cedentem videbunt; medici-

nae

nae ſtudium, exploratis anatomiae, phyſiologiae, pathologiae arcanis, addita noſologia, aliiſque praeclaris inventis provectum, auctum, ſtabilitum; majora denique et ulteriora craſtinum diem perpetuo ſpondentem. Utinam ex officio rite facto, moribuſque temperatis, avaritiam quoque et invidiam exceſſuras augurari liceret; utinam, miſſis tandem litibus et jurgiis indecoris, cuncti uno animo collatoque conamine ad ultimum, optimum, ſolumque ſe dignum finem ſtudiorum proſpicientes, eo demum tenderent, ut doctrina et artibus inter ſe certando, fideliter obſervando, libere communicando, naturam ſequendo, et veras ejus operationes aſſequi nitendo, vitam et ſalutem quamplurimis darent. Ita tandem foret, ut quo gratior ſalus doloribus, quo carior ſanitas morbis, eo excelſior, eo caeteris artibus praeſtantior, propria luce nitens, exſurgeret *Medicina*.

FINIS.